

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Vnitas transcendens non significat rationem posituam ab ente virtualiter
distinctam. cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

habet esse ante vniorem partium inter se, & ita eiusmodi vniō est modus realis positius, ad quem terminatur vniō, non autem ad vnitatem, quatenus est indiuisio rei in plura: nam hæc est posterior re indiuisa tanquam passio eiusdem.

X. Ad secundum respondetur, cur vnitatis transcendens nihil addat enti, cum vnitatis prædicamentalis addat, rationem esse eam quæ in argumento perstringitur: nempe quia vnitatis prædicamentalis includit rationem continuitatis, sine qua nequit intelligi: vnitatis verò transcendens non includit aliquid reale positium ab ente distinctum: siquidem ipsamet quantitas continua dicitur vna à sola indiuisione. Ad impugnationem huius responsionis neganda est consequentia: non enim numerus prædicamentalis componitur ex ipsis negationibus diuisionis, quæ accidunt quantitati cōtinuæ, sed ex continuitatibus sub negatione sumptis. Ad obiectionem verò contra huiusmodi responsionem negandum est priuationem diuisionis esse vnitatem prædicamentalem, ex qua numerus coalescat: nam quāuis cōtinuitas sit veluti materiale subiectū respectu indiuisiōis, ea tamen in vnitare prædicamentali includitur in recto, nō autem in obliquo: indiuisio verò ipsa non includitur in recto, sed est solum conditio sine qua vnitatis materialis nō componet numerum prædicamentalem: alioquin negatio includeretur intrinsecè in ratione speciei positivæ. Non est autem absurdum vnam speciem quantitatis cōtinuæ tanquam partem constituere speciem quantitatis discretæ, quod oppositæ sententiæ auctores admittere tenentur: nam cum absurdum reputent numerum prædicamentalem constitui ex vnitatibus formalibus, hoc est, ex priuationibus diuisionis, necessario cōcedere debent constitui ex vnitatibus materialibus, quæ non sunt aliud quàm ipsæ continuitates. Id verò quod ultimo loco obijciatur, alienum est à doctrina Aristotelis & communis. Imò ipsius Auicennæ tract. 3. Met. cap. 5. quem refert S. Thomas in 1. dist. 24. q. 1. art. 3. in corpore: nam Mathematicus considerat proprium subiectum sub abstractione à materia sensibili, non tamen ab intelligibili: & ideo cum consideret vnitatem, quatenus est principium numeri rerum constantium materia, non considerat illam sub abstractione à materia & quantitate: hæc enim abstractio est propria Metaphysicæ, sed solum sub abstractione à materia sensibili, quæ est propria Mathematici.

Vnitatis transcendens non significat rationem positivam ab ente virtualiter distinctam.

CAPVT II.

Alij ita censent vnum addere aliquid supra ens, vt dicant eiusmodi rationem ab ente non distingui actu, sed virtute, ac ratione ratiocinata. Huius sententiæ videntur esse Alentis, Albertus, Bonauentura, & expressè Henricus, Sotus vbi supra, & aliqui recentiores: ratiocinantur autem in hunc modum: primus conceptus, qui de rebus formatur, est conceptus entis sub præcisa ratione entis: eum verò postea determinamus per alios conceptus: qui vel addunt modos peculiares entis, idque in prædicamenta incidunt: vel ipsum repræsentant sub aliqua perfectione, vel forma communi toti enti, non conceptis interim alijs formis: nam diuerso modo concipitur ens, quatenus dat esse, & quatenus dat vnum esse, quod est ratio vnius: quemadmodum ergo ens absolute non distinguitur à generibus summis, sed sub confusione, ita non distinguitur à passionibus, sed solummodo sub præcisa ratione entis, quatenus est subiectum passionum. Itaque ratio vnius non est aliquid actu distinctum ab ente, sed virtute sub expressiore conceptu non synonymo cum conceptu entis. Et quemadmodum substantia nō distinguitur ab ente per modum additum, sed quia habet fundamentum, vt implicite sumatur vt ens, explicite vt substantia, sic vnum addit enti rationem, vt sumatur tanquam fundamentum indiuisiōis, per quam vnitatis explicatur, vt ratio incorporei per negationem corporeitatis. Itaque volunt huiusmodi distinctionem esse similem ex parte distinctioni virtuali diuinorum attributorum. Hæc autem sententia duas habet partes, altera asseritur vnum esse rationem positivam, altera eiusmodi rationem distingui à ratione entis, si non re, virtute tamen.

Prior pars ostenditur primo, quoniam inter extrema negatiua non est vlla oppositio ex quatuor, quas refert Aristoteles in postprædicamentis, & lib. 10. Metaphys. text. 9. cum agit de oppositione inter vnum & multa: at vnitatis & multitudo sunt opposita, & multitudo consistit in negatione: quare vnitatis consistit in positione. Assumptio quoad priorem partem

I.

Alenf.
Albertus.
Bonauentura.
Henricus.
Sotus.

II.

Aristot.

con-

conceditur ab Aristotele loco citato Met. & omnibus communiter: quoad posteriorem verò ostenditur, quoniam repugnat multitudinem esse quid positium, & componi ex vnitatibus, si harum ratio est negatiua. Præterea quia non aliter concipi potest multitudo, quàm intellecta mutua negatione eorum, ex quibus coalescit. Secundo, quoniam vnitatis est perfectio simpliciter: siquidem est cuius entis melior ipsa, quàm non ipsa: ideoque Deo propriè & formaliter conueniens, nulla verò negatio, aut priuatio est perfectio simpliciter: quare vnitatis non est priuatio, sed ratio positiua. Tertio, priuationes non suscipiunt magis ac minus: vnitatis verò suscipit, ut enim constabit inferius, Deus est maximè vnus: at verò nihil verè dici potest maximè tale secundum aliquam formam, sub qua nō est comparatio penes magis ac minus. Posterior pars eiusdem sententiæ ostenditur: quoniam vnitatis est ratio positiua distincta ab ente, nō actu, ut probatum est capite præcedente: ergo virtute; esse rationem positiuam patet ex argumentis, positum: distingui verò modo aliquo ab ente constat ex Aristotele lib. 10. Metaphys. tex. 8. vbi solum ait rationem entis, & vnius esse aliquo modo eandem: at, vbi ratio solum est aliquo modo eadem, est simpliciter diuersa. Deinde quoniam vbi conceptus non sunt synonymi, rationes per nomina significatæ non sunt omnino eadem: conceptus verò entis, & vnius non sunt synonymi, non enim hæc propositio, ens est vnum, est identica, sed directæ: ergo ratio entis est alia à ratione vnius: non actu ex natura rei: ergo virtute. Secundo, vnitatis aut significat puram priuationem, aut modum entis vendicantem negationem diuisionis: non puram priuationem: ergo modum entis virtute distinctum, quod sit fundamentum priuationis. Assumptio patet ex dictis, & magis confirmatur: nam pura priuatio determinat sibi subiectum: vnitatis verò nequaquam: namque priuatio eatenus dicitur determinare subiectum, quatenus in obliquo inuoluit formam, qua priuat, aptam inesse subiecto: at multitudo opposita vnitati non est forma apta inesse subiecto vnitatis. Tertio, ens conceptum præcisè, prout abstrahit ab omnibus negationibus, ac respectibus rationis, aut habet in se rationes aliquas, siue fundamenta modo aliquo distincta, ratione quorum rationes ac negationes ipsi conueniant, aut non: si non, nequaquam ipsi conueniēt habitudines illæ rationis, ac negationes, quod est apertè falsum, plurimæ namque

sunt proprietates necessariò conuenientes, si verò habet, & sunt positiuæ, & quasi formæ entis: quæ proinde sunt veræ, ac propriæ ipsius ratione posteriores, proprio atque intrinseco conceptu eiusdem sub ratione essendi: quas nos per relationes & negationes magis notas explicare solemus. Idque patet in ipsa vnitatis: ideo enim ens dicitur vnum, quia repugnat ei diuisionis fundamentum verò huius repugnantia est positiua ratio vnitatis, quæ est idem re ipsa cum ente, distinguitur tamen virtute: quatenus præcisè sumitur sub conceptu identitatis secum, qui est radix diuisionis.

Dico primum. Vnitatis non est ratio formalis positiua distincta vlllo modo à ratione entis. Sensus est nomine vnitatis non significari rationem positiuam saltem virtute distinctam à ratione entis: & ita præter rationem entis, & diuisionem non requiri aliud ad vnitatem. Est sententiæ communis Theologorum. D. Thom. 1. par. quæst. 11. ar. 1. & 2. cum Syluestro, Caetano, & Thomistis recentioribus ibidem, Heruzi quodlib. 4. quæst. 1. & 2. & in 1. d. 2. 4. q. vn. §. *Quantum ad secundum*, Agidij eadem dist. prima par. distinctionis q. 2. Richardi ar. 1. q. 2. Durandi q. 1. Aurcoli q. vnica art. 3. & d. 45. q. vn. art. 2. ad finem, Francisci de Mayronis d. 8. q. 7. ar. 3. 1. par. articuli, & d. 2. 4. q. 2. art. 1. *conclusionem* 2. Ballolis q. vn. ar. 1. & 2. Ochami q. 1. Gregorij q. 1. art. 1. Argentinis q. vnica art. 1. Capreoli q. vnica, Gabrielis q. 1. ar. 2. & 3. Hilpalens. q. vn. art. 3. notabil. 2. & art. 4. ad argumenta contra tertiam conclusionem, Dionysij Carthusiani lib. 1. fidei orthodox. art. 12. n. 1. est etiam magis communis inter philosophos lib. 4. Met. Agidij q. 8. laueli q. etiam 8. Augustini Nyseni disput. 3. Ioannis de Iandun. q. 4. & 5. Nyseni. Pauli Soncinatis q. 23. Dominici de Flaudria q. 3. & Petri Fonseca cap. 2. q. 5. Hanc recentiores aliqui ostendere conantur ex disparitate, quæ est inter attributa diuina inter se, & cum essentia comparata, & passionibus entis inter se, & cum ente comparatas: nam attributa de se inuicem, & de essentia prædicantur essentialiter, passionibus verò entis nequaquam: alioquin Socrates non posset perfectè concipi sub propria ratione quidditatiua, nisi concipiatur ut vnus. Item quia tunc hæc non essent veræ passionibus entis contra communem sententiam Philosophorum, sed enim hæc atque aliæ eiusmodi rationes infirmæ sunt: supponunt enim conceptus omnes, siue rationes obiectiuas sola virtute distinctas esse sibi mutuo

III.

S. Thom.
Syluest.
Caetan.
Heruzi.
Agidij.
Richard.
Durand.
Aurcol.
Mayron.
Ballolis.
Ocham.
Gregor.
Argentin.
Capreol.
Gabriel.
Hilpalens.
Carthus.
Agidij.
Nyseni.
Iandun.
Soncin.
Flaudria.
Fonseca.

Aristot.

tuo

tuo intrinsecas, & essentielles: quod licet ex parte verum sit in diuinis, non tamen absolute: nam essentia, & paternitas sola virtute distinguuntur, & tamen paternitas non est de intrinseca ratione essentiae: item in creatis, qui dicunt actionem, & passionem distinguuntur sola ratione ratioinata, negant vnam pertinere ad conceptum quidditatum, & intrinsecum alterius. Eodem modo dicunt aduersarij rem se habere in ente, ac eius passionibus: & similitudinē sumptā à diuinis attributis non esse applicandā quoad omnia, sed solū quoad rationē distinctionis virtualis. Nec etiam ex eo, quod plures rationes distinguantur solum virtute sequi vnam non posse habere rationem proprietatis respectu alterius, cum diuina attributa concipiamus vt proprietates essentiae, à qua non nisi virtute distinguuntur: quod itē in creatis dicunt ij, qui dicunt potētias animae ab ipsa non actu sed virtute distinguuntur: adhuc enim admittent habere se, vt proprietates animae: eodem modo, quamuis proprietates entis ab eo solum virtute distinguerentur, adhuc retinerent nomen, ac rationem proprietatum.

IV. Præcipuum fundamentum est id ipsum, quod superiore capite usurpauimus ad impugnandam rationem positiuam unitatis distinctam actu ab ente: nimirum superfluitas talis rationis: etenim per negationem diuisionis additam enti constare potest ratio vnius absque eiusmodi ratione positua, etiam sola virtute distincta: ergo ea non est ponenda. Antecedens ostenditur: nam vel eiusmodi ratio positua virtute distincta requiritur, vt per ipsam formaliter res sit vna, aut vt sit fundamentū unitatis priuatiue: non ad primum, vt enim superiore capite dicebam concepta sola ratione indiuisibilis superaddita enti non potest non concipi res vt vna; quapropter ratio illa positua non est ratio formalis intrinseca vnius: sine ratione enim formali intrinseca nec esse, nec concipi potest effectus formalis, si quis autē respondeat per indiuisiōem concipiens vnum negatiue, non autē positiue, & ad hoc requiritur ratio illā positiuam, non satisfacit, nisi ostendat necessitatē admittendi ens esse vnum positiue: quā de ratione negationum absolute non est, vt sit similibus quādā ratio positua, quae lateat, & à qua res sumant denominationē positiuam, vt patet innumeris exemplis: nam aer dicitur tenebrosus à sola priuatione lucis, animal caecum à sola priuatione visus, & sic in alijs, quod si nonnunquam sub ratione negatiua positiuam admittimus, prouenit ex eo, quod eiusmodi priuationes necessario

exigunt aliquod fundamentum, quod niantur, non reperitur vero aliud, quam ratio illa positua, exempli gratia in rationali, quatenus significat negationē gradus rationalis essentialis homini, non potest immediate radicari in natura generica animalis, quae est indifferens ad rationem, & eius priuationem, neque potest immediate diuidi, aut contrahi per differentiam negatiuam: & idcirco admitti debet differentia aliqua positua, qua contrahatur ad brutum, cuius naturam quia ignoramus, appellamus eodem nomine, quo priuationem rationis, quae communis est omni brutis: eodemque modo se res habet in incorporeis, incorruptibili & alijs differentijs eiusmodi, quas per modum priuationis significamus. At unitas, quatenus priuatio est, immediate potest fundari in ipsa ratione entis, absque vlla ratione positua intermedia: neque diuisio entis per vnum, & multa est essentialis, vt proinde unitas priuatiua indigeat differentia positua, qua nitatur: quapropter superflua omnino est eiusmodi ratio positua. Prior pars huius differentiae ostenditur: nam priuationi, qua priuatio est, non repugnat nisi immediate in subiecto, quod denominatur absque alia ratione positua, vt pluribus exemplis constat: nam ignorantia immediate denominatur intellectum, tenebrae aerem, mors cadauer: unitas vero ex speciali sua ratione non habet vnde hoc ipsi repugnet: namque enti potest immediate competere ratio indiuisibilis: quod enim diuisum non est, ipsummet absque alia ratione intermedia stat sub indiuisiōe. Posterior ostenditur: nam tunc unitas non esset proprietas, sed differentia per se diuisiua entis, & consequenter essentialis alicui rerum generi: vtrumque vero est falsum, & contra communem Philosophorum, Theologorumque sententiam: etenim diuisio entis per vnum, & multa non est entis per se, sed prout abstracta ab ente per se, & per accidens: nam ens omne per se est vnum, non quidem in primo, sed in secundo modo dicendi per se: quae vero ad hunc modum pertinent, non sunt de intrinseca, & essentiali ratione subiecti: atque adeo nec differentiae essentialis praedicatum superius essentialiter diuidentes, aut contrahentes.

Secundo plures rationes posituae non actu, sed virtute distinctae aut ita se habent, vt vtraque sit de formali, & intrinseca ratione vnius tertiae, aut vicissim alterius ratione alterius, aut vna solum de ratione alterius, aut denique disparatae, & quasi primo diuersae: nullo ex his modis se habere

V.

Aristot.

potest ratio positiua unitatis cum ente: quare est impossibilis: non primo, tum quia subiectū, & passio nō sunt de intrinseca ratione eiusdē rei, vt per singula discurrendo constat, vnitas vero est passio entis: tū quia dari nequeunt duæ rationes essentielles eiusdē rei æquē latē patentes: ratio vero unitatis, & entis æquē latē patet, vt ait Philosophus 4. Met. t. 3. & lib. 10. t. 6. 7. & 8. & aduersarij concedunt: tum denique quoniam non est vllum genus entis, ad cuius rationem essentialē intrinsecā pertineat ratio unitatis. Non etiam se habent secundo, vel tertio modo: nam passio non est de intrinseca ratione subiecti, à quo constituto in propria ratione essentiali emanare concipitur: & proinde est posterior illo, quod repugnat rationi essentiali intrinsecæ: nec item subiectum potest intrinsecè pertinere ad passionem: nam idem esset prius, ac posterius se ipso, quod est absurdum: etenim subiectum est causa, siue ratio passionis prius illa, & omnibus ad ipsam intrinsecè pertinentibus: quapropter, si ipsum intrinsecè pertinet ad passionem, erit prius, ac posterius se ipso. Denique non possunt habere se quarto modo: nam rationes disparatæ nō necessariò copulantur, nisi vna habeat rationem causalitatis respectu alterius, aut vtraque in aliquo tertio coniungatur: nō datur vllum tertium, respectu cuius ratio vnus, & entis copulentur: quin potius ratione entis participatur ratio vnus, vna item non est ratio, siue causa alterius: non vnitas entis, quia hoc est prius illa: non ens unitatis: quia, vt aiunt oppositæ sententiæ auctores, ens de se abstrahit ab unitate, ac multitudine, quare, si consideretur sola ratio entis, vt dat esse, non necessario vendicat unitatis rationem: atque adeo hæc duæ rationes formales non sunt idem re, & sola ratione distinctæ.

VI.

Aristot.

Ad primum argumentum respondetur ex doctrina Philosophi eodem lib. cap. 9. multum dupliciter accipi nempe relatiuè per comparisonem excessus, & absolute per multiplicitem unitatum, ex quibus coalescit. Porro multum priore modo acceptum non opponitur vni, sed paucò, vt ait idem Philosophus, Alensis 1. p. q. 13. m. 4. Albert. m. 3. citato, & alij: in posteriore vero acceptione opponitur vni, multitudo vero, vt ita dicam, vel accipitur materialiter pro ipsis reb' subtractis ab inuicem diuisis, quæ denominantur multa, vel formaliter pro ipsa diuisione, & ita cum vnitas dicitur opponi priuatiuè multitudini, intelligendum est non de formali, quæ est

Alensis.

Albertus.

posterior unitate, sed de materiali, hanc enim negat subiecto, cui tribuitur: ea vero aliquid reale est, vt infra constabit. His positis negada est assumptio quoad eam partem, qua dicitur multitudinem oppositam unitati esse aliquid negatiuum. Et ad huius impugnationem dicendum est multitudinem materialem, quæ est opposita unitati, nō componi ex unitatibus formalibus, sed materialibus: atque adeo quamuis vnitas formalis sit ratio negatiua, non proinde multitudinem materialem esse quid negatiuum. Ad aliam eiusdē impugnationem respondeo sub eadē distinctione: etenim vnitas materialis potest intelligi sine negatione, quamuis formalis non possit.

Ad secundum argumentum dupliciter responderi potest: primum quidē dicendo cum D. Thoma 1. p. q. 6. art. 3. ad primum, & Caiet. ibid. vnū ratione formalis significati nō dicere perfectionem simpliciter: quandoquidem est negatio, quæ nihil ponit in re. Ex eo autem, quod cōueniat Deo nō sequitur esse perfectionem simpliciter: nam pleraque alia ipsi cōueniunt, quæ secundum proprium, ac formale significatū nō sunt perfectiones simpliciter: Nec vero est perfectio simpliciter omne id, quod est melius cuius enti, quam eius oppositum: sed vt notat Fonseca cit. sect. 3. loco generis intelligi debet perfectio: hæc enim est, quæ distinguitur in perfectionē simpliciter, & secundum quid: & idē quod non est perfectio, vt non est vlla negatio, aut priuatio, nec etiam erit perfectio simpliciter. Addunt aliqui nō omnem diuisionem importare imperfectionem; diuisio enim Dei à creatura nō est vlla imperfectio eius, quod in alijs diuisionibus cernere est, quo dicto indicant non omnem unitatem esse cuius subiecto melius ipsam, quam nō ipsam: atque adeo non esse perfectionem simpliciter: ad hoc enim institutum solum apta est illa additio, alioquin non est ad rem. Verum neque hoc modo intellecta satisfacit: nam vel sermo est de diuisione opposita unitati transcendenti, vel de alia: si de alia parū refert, vtrū ea sit imperfectio necne? Ex eo enim quod diuisio minimè opposita unitati transcendenti, non sit imperfectio alicui subiecto, nequaquam infertur unitatem ipsam non esse meliorem cuius subiecto, quā eius oppositum: si vero sermo sit de diuisione opposita unitati transcendenti, falsum est ipsam nō esse imperfectionem cuius subiecto: nam respectu cuiusuis melius est esse indiuisum à se, quā diuisum: exemplum vero diuisionis Dei à creaturis non sumitur ab hac diuisione, repugnat enim

VII.

S. Thom.
Caietan.

Fonsca.

enim aliquid esse simul v. n. siue indiui-
sum transcendenter, ac diuifum, Deus au-
tem est vnus vnitae transcendenti, cui nō
opponitur diuifio eius a creaturis. Respon-
deri fecundo potest priuationes formarum
includentium imperfectionem in propria,
& cōuertibili ratione formali dicere per-
fectionem: qua ratione, quia corruptibili-
tas per se primo est forma imperfecta, in-
corruptibilitas est perfectio simpliciter:
carentia enim imperfectionis simpliciter
est modus quidam perfectionis simplici-
ter: & hoc modo se habet vnitas, quæ ne-
gat diuifionem intrinsecam entis, quod di-
citur vnum: quæ est maxima imperfectio,
sed de hoc fufius lib. 4. in tractat. de per-
fectione simpliciter.

VIII.

Ad tertium respondent aliqui priuatio-
nes posse fufcipere magis, aut minus ratio-
ne formarum oppositarum: qua ratione,
quia lumen est capax remissionis, atque in-
tensionis, aer dicitur magis, ac minus tene-
brofus: & idcirco, quoniam diuifio admit-
tit magis, ac minus, vnitas quoque eam ad-
mittit. Quæ solutio solum habet locum
quādo forma priuata nō semper abest om-
nino a subiecto, sed secundū aliquid sui re-
manet, vt se res habet in exemplo adducto:
nam, quādo in pluribus subiectis nihil om-
nino lucis remanet, non dicitur vnum ma-
gis tenebrofum, quā aliud: & ita quoniam
plurimæ res ita vendicant negationē diuifio-
nis, vt nihilominus simul quoad aliquid
sint illius participes, vt videre est in conti-
nuo, quod habet negationem diuifionis
actualis, non excludit tamen potentialem,
quamuis vnitas sit priuatio diuifionis, po-
test fufcipere magis, ac minus. At inquiet
aliquis vnum, sublata hac etiam considera-
tione fufcipere magis, ac minus: nam Deus
est magis vnus, quam Angelus, qui tamen
est prorsus expertus diuifionis actualis &
potentialis: atque adeo, cū nihil formæ
negatæ in vtroque remaneat, non ratione
negationis, sed alicuius positiui fiet com-
paratio penes magis, ac minus. Solutio hu-
ius obiectionis pendet ex infra dicendis
cap. vlt. Nunc breuiter respondeo Deum
non dici magis vnum, quam Angelus ratio-
ne præcisæ negationis in plus indiui-
dua, hoc enim modo æquē indiuius est
Angelus, ac Deus: sed ratione indiui-
fionis in plures perfectiones actu distinctas, quæ
conuenit Deo, non vero Angelo: siqui-
dem in Deo non est actu, aut potentia di-
uisa ratio vitæ, iustitiæ, ac sapientiæ sicut
re ipsa sunt in Angelo, & ideo Angelus ad-
mittit diuifionem, si non secundum per-
fectiones sibi intrinsecas, & essentielles, fal-

tem secundum extrinsecas, & accidentales,
quæ analogicè conueniunt cum diuinis: &
ta hæc etiam comparatio fumitur ex ali-
qua participatione formæ oppositæ.

IX.

Ad primum argumentum quo suade-
batur secunda pars, negatæ est maior pro-
positio, quam argumenta priore loco in-
ducta nequaquam probant, vt patet ex so-
lutionibus ipsorum: & ideo, quamuis ra-
tio vnus, & entis sint aliquo modo distin-
ctæ, non sequitur esse positiuas sola virtute
distinctas: siquidem distinctio inter ratio-
nem positiuam, qualis est ratio entis, &
priuatiuam qualis est vnitas, nō est virtua-
lis. Ad secundum neganda est assumptio:
ad cuius confirmationem respondetur nō
semper priuationem opponi formæ, cuius
capax sit subiectum a priuatione denomi-
natum: nam differentia diuidentes, imme-
diatè genus, & constituentes speciem ha-
bent annexam oppositionem priuatiuam,
vt in particulari de nigro respectu albi do-
cet Aristot. lib. 10. Metaph. t. 7. & lib. de
sensu, & sensibili, cap. 4. & patet in rationali,
& irrationali, & alijs, nec tamē subiecta,
quæ per se primo denominantur ab ijs pri-
uationibus, sunt capacia formæ oppositæ,
vt per se patet: sed fat est vt, aliud siue ge-
nus, siue magis latè patens prædicatū, sit ca-
pax illius, vt animal est capax rationalita-
tis. Eodem vero modo ens, quod abstrahit
ab ente per se, & per accidens, est capax
multitudinis: quod sufficit, vt vnitas, quæ
negat multitudinem, dicatur per modum
priuationis de ente per se. Ad tertium ad-
missa maiore propositione neganda est as-
sumptio: nam quidquid sit de relationi-
bus rationis, de quibus modo non agitur,
tamen vt alicui subiecto concepto sub præ-
cisa ratione formali eius intrinseca conue-
niant plures negationes, non requiritur
vlla distinctio virtualis ex parte rationis
positiuæ: sed ad vnā rationem forma-
lem positiuam re, & ratione indistinctam
consequi possunt plures negationes: vt vi-
dere est in quouis genere summo concepto
secundum eam præcisè rationem, qua con-
stituitur in suo esse: nam per eam imme-
diatè fortitur varias negationes: exempli
gratia quantitas secundum rationem pro-
priam, qua est determinatum genus entis,
vendicat negationem qualitatis, relationis,
actionis, & cæterorum prædicamentorum;
ideoque dixit Philosophus lib. 1. Poster.
cap. 11. propositiones negatiuas constan-
tes generibus summis diuersorum prædi-
camentorum esse immediatas: non essent
autem, si darentur vllæ rationes positiuæ
virtute distinctæ, quæ essent fundamen-

Aristot.

tum, ac radix earum negationum: per eas enim demonstrari possent de generibus summis secundum proprias rationes formales consideratis. Quemadmodum itaque quantitas non per rationem aliquam positivam per modum passionis à se virtute distinctam, sed propter suam rationem formalem intrinsecam vendicat, ut non sit qualitas, aut relatio, ita ens per se non indiget ratione positiva à se distincta, ut sit vnum, sed immediate per propriam, & intrinsecam rationem formalem vendicat, & quasi copulat sibi vnitatem, siue priuationem diuisionis: & ita falsum est, quod in fine eiusdem argumenti dicitur: nempe fundamentum indiuisiōis esse rationem positivam à ratione entis virtute distinctam, quatenus ens concipitur sub ratione identitatis secum: tum ob rationes assignatas, tum quia ratio identitatis est habitudo rationis, & nequit esse ratio positiva.

X. Inter eos, qui dicunt vnum non addere supra ens rationem aliquam positivam, sed solum negationem diuisionis, adhuc est controuersia utrum ipsam rationem entis significet formaliter: ita, ut vnum sit idem, quod ens indiuisum, ex æquo vendicans intrinsecè tam rationem entis, quam negationem diuisionis. Quia in re sunt tres sententiæ: prima aluit significare formaliter utrumque: secunda significare formaliter indiuisiōem, materialiter autem, & in obliquo rationem entis, tertia vice versa significare formaliter, & in recto rationem entis, in obliquo vero, & de connotato vnitatem. Verum hæc controuersia potius ad logicos, vel Metaphysicos, quam ad Theologos spectat: mihi magis probatur eapars, quæ asserit vnum formaliter, & in recto significare indiuisiōem, quæ est negatio, materialiter autem, & in obliquo ipsum ens, quod est ipsius subiectum. Ita docet Hervæus quodlib. 4. q. 1. & rectè probat Petrus Fonseca lib. 4. Metaphysicæ, cap. 2. q. 5. sect. 5. quæ sanè videtur sententia Arist. lib. 10. Metaphys. nam text. 2. cum varios modos vnius connumerasset, subiungit: *Oportet autem considerare quod non est eodem modo accipiendum cum dicatur, quæ vni dicuntur, & quid est vni esse, & quæ ratio eius.* Quis verbis significat rationem vnius esse aliam à ratione subiecti, quod vnum dicitur: atque adeò rationem formalem vnitatis, non includere rationem subiecti, quod est, ac dicitur vnum, & consequenter nec ipsius entis. Quod clarius apparet ex similibus exemplis, quæ adducit, nempe elementi,

&c. quorum ratio est alia à ratione eorum, quibus accidit, ut sint elementa, & causæ, nec ipsam includit: sicut ergo elementum, & causa non includunt formaliter rationes subiectorum, quæ conveniunt, ita nec vni includet rationem entis, cuius est passio: idque apertè constat ex verbis, quæ post eiusmodi exempla subiicit, nimirum vnum esse, *est indiuisibile esse*, quasi dicat tota ratio formalis vnius consistit in indiuisibilitate, & hanc formaliter significat vnum connotando tamè ens, cui competit: ad modum, quo alia nomina proprietatum, & accidentium siue positivorum, siue priuativorum directè, ac formaliter significant formas positivas, siue negativas superadditas subiecto, quod denominant: ipsum vero subiectum materialiter tantum, & in obliquo, quæ est communis doctrina Logicorum ad cap. 4. lib. 1. Posteriorum, ubi Aristoteles distinguit inter modum prædicandi per se primo, ac secundo modo: quia quæ sunt essentialia pertinent ad primum modum dicendi per se, quo prædicatum est de ratione intrinseca subiecti: contra vero ad secundum, cum subiectum ponitur in diffinitione prædicati, non tanquam aliquid ipsi intrinsecum, sed tanquam subiectum, in habitudine ad quod prædicata, siue passionem habent esse: si vero ratio entis esset intrinseca integræ rationi formali vnius, ens diceretur de vno in primo modo dicendi per se, & consequenter hæc propositio esset directæ & essentialis, vni est ens, & consequenter vnum non esset passio entis: quæ duo sunt falsa.

Vnum, quod est passio entis significat indiuisiōem à se.

CAPUT III.

I. Verum, quoniam vnum significat priuationem diuisionis, & hæc est multiplex, oportet explicare cuiusnam diuisionis priuatio sit. Triplex autem fingi potest diuisio alicuius entis, scilicet ab alio, in se, à se. Diuisio ab alio est, quia res non est vllum ex ijs, à quibus distinguitur: verbi gratia, Socrates non est Plato, nec Aristoteles. Porro huius diuisionis negationem nequaquam pertinere ad rationem vnitatis perspicuum est, quandoquidè hæc diuisio necessario competit enti: quoduis enim ens necessario est diuisum ab alio, quod non est ipsum: atque adeò negatio huius diuisionis non poterit eidem necessario conuenire: at vnitatis transcendens est proprietas necessaria entis: ergo non est negatio diuisionis ab alijs entibus,

Hervæus.

Fonseca.
Aristot.